

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De grote opdracht

„Indien wij door de Geest leven, zo laat ons ook door de Geest wandelen”.

Galaten 5 : 25.

Pinksteren-, dat is door de Geest leven. Want de Pinkstergeest, Hij Die op het Pinksterfeest werd uitgestort, is de levendmakende Geest. Let er wel op: niet de levenmakende, maar de levendmakende Geest. Het verschil zit slechts in één lettertje.

Levenmaken kunnen wij ook wel. Ik bedoel in de zin van lawaai maken. Mensen maken vandaag genoeg lawaai, zodat horen en zien je vergaat. Ook op kerkelijk terrein wordt vandaag heel wat lawaai geproduceerd. De een wil soms de ander overstemmen. Door een schreeuwerige, ruzieachtige stem meent men de ander door de knieën te krijgen en aan eigen zienswijze te onderwerpen. Maar levendmaken, neen - dat kan niemand van ons. Dat is het werk van de Heilige Geest. Van onszelf zijn we dood, geestelijk dood. Als gevolg van de val in Adam, als gevolg van het vrij- en moedwillig verlaten van de Heere. We hebben het Leven de rug toe gekeerd en de dood gekozen.

Die dood openbaart zich daarin dat we onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Het kerkmens-zijn, het gedoopt-zijn heft dit niet op. Zelfs niet het belijdenisdoen; zelfs niet de Avondmaalsviering; zelfs niet het lawaai-maken op kerkelijk terrein, zelfs niet ouderling of dominee-zijn.

De Geest alleen. Hij doet opstaan uit die dood. Dat is het machtige wonder van de wedergeboorte. Een dood mens wordt levend. Geestelijke graven scheuren open, en er is opstanding uit het geestelijke graf.

Zonder dit levendmakende werk van de Heilige Geest zullen wij het Koninkrijk Gods niet zien. Dan blijven we buiten het Koninkrijk. Dan volgt straks de lichamelijke dood en dan de eeuwige dood. Dan kunnen we nooit meer levend worden. Dan is het heden der genade voorbij. Dan is het eeuwig te laat.

Nu moet het goed uw aandacht hebben, dat de Geest niet wordt gegeven om iets van ons. Niet op grond van ons beter-zijn, van onze bekering, van ons geloof, van onze tranen, van ons bidden, van ons voor de waarheid zijn of van ons strijden voor de waarheid. Hoe zou dat kunnen? Allen, zonder enige uitzondering zijn wij toch gevallen in Adam?. Allen zijn we toch onrein, onheilig, verdorven? Niets is er toch in ons dat Gode kan behagen? We zijn toch wegwerpelijik en verdoemelijik?

Petrus zegt op de Pinksterdag: Hij, Jezus Christus, heeft de belofte des Heiligen Geestes ontvangen van de Vader. Op grond daarvan dat Hij aan het vloekhout heeft gehangen. Op grond van Zijn volbracht Middelaarswerk. Daarom ligt het zo ruim. Daarom staat geschreven: „hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven dengenen, die Hem bidden.”

Als u nog niet door de Geest leeft, waarom zou dit dan voor u niet kunnen? David riep vanuit de kuil vol modderig slijk naar omhoog, en de Heere hoorde hem en verloor hem. Hebt u al eens geroepen? De Heere is de Hoorder der gebeden! Hij verlost uit grote nood en dood.

Het Pinksterwonder, het ontvangen van de

Heilige Geest, komt daarin uit, dat we gaan wandelen door de Geest. Een dood mens ligt terneder. Wie leeft, staat op, loopt, wandelt. Door de Geest wandelen. Dit is gave. Dit is vrucht van de levendmaking. De levendmaking openbaart zich daarin. Met klem zeggen we dit. Want soms ziet men als vrucht van de levendmaking allerlei bizarre dingen. Daarmee wil men dan bij de ander de overtuiging geven dan men levendgemaakt is.

Het staat er zo prachtig, zo heel eenvoudig: de levendgemaakte door de Geest, gaat door de Geest wandelen. Hier is een onbedrieglijk kenmerk. Ook een toets. We zitten vandaag zo in de mist. We weten het soms niet meer. Nu - de Schrift zegt duidelijk dat de wedergeboorte als vrucht heeft het wandelen door de Geest.

Echter de gave stelt ook voor een opgave. Vanwege, op grond van het eerste, komt het bevel: „Laat ons door de Geest wandelen”. Levendgemaakten moeten zich niet vleselijk openbaren, maar geestelijk. Ze staan in de geweldige strijd, het gevecht tegen de nog overgebleven oude mens. Het vlees begeert tegen de Geest, en de Geest tegen het vlees. Voortdurend hebben zij zich af te vragen: ben ik vleselijk bezig of geestelijk.

Nooit mag de grens tussen die beide uitgewist worden. Wie het onderscheid tussen beide niet kent, kent het onderscheid niet tussen dood en leven.

Paulus zegt: „de werken des vleses zijn openbaar”. We behoeven er echt geen vraagtekens achter te zetten. 't Is duidelijk. Overspel, hoererij, onreinigheid, ontuchtigheid, afgoderij, venijngeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen, nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke-, ze zijn de werken van het vlees. De vrucht van de Geest is: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.

't Is geen best teken als we nu geïrriteerd zouden worden. 't Is geen best teken als we nu zouden willen wegvlugten met de opmerking: een mens is en blijft toch maar een zondaar tot zijn doodsnik. 't Is geen best teken als we nu ons sprekend geweten het zwijgen zouden willen opleggen. 't Is geen best teken als we nu alleen maar zouden denken aan een ander.

Het buigen onder de opdracht is voor al Gods kinderen noodzakelijk. De Heere Zelf draagt het op: zo laat ons door de Geest wandelen. Indien we ons niet laten gezeggen, zo hebben we geen dageraad. We kunnen hier beslist niet marchanderen. Wie dat wel doet, gaat hier een verbinding leggen tussen vlees en Geest, tussen hel en hemel, tussen satan en God, tussen de brede en de smalle weg. Die wijkt duidelijk af van het Woord en maakt God tot een leugenaar.

Door de Geest wandelen-, is dat uw vermaak, uw lust geworden? We moeten elkaar niet bedriegen. We moeten eerlijk met elkaar omgaan. Omdat er straks de eeuwigheid is! Zeker - die opdracht is groot. Zo groot, dat ik die zelf niet kan volbrengen. Naar de wet mijns gemoeds is er het begeren - de Heere weet ervan -, maar het volbrengen niet. Och, wat heb ik genoeg aan mijzelf. In de worsteling om door de Geest te wandelen, word ik steeds meer op de knieën gedrongen. Leer ik al meer verstaan dat ik slechts door de Geest kan wandelen door de Geest Zelf. Die grote opdracht brengt me al meer tot het

gebed: „Och schonkt Gij mij de hulp van Uwe Geest”.

Elke dag.

Mijn leven lang.

Totdat straks dit gebed niet meer nodig is. Omdat ik straks volmaakt wandel door de Geest.

Ds. P. van Zonneveld.

Van de administratie

In de afgelopen periode konden we weer 9 nieuwe abonnees noteren, terwijl we bij de abonnementsbetalingen weer f 76,50 aan giften hebben ontvangen. Hartelijk dank. Nu we het over de betalingen van het abonnementsgeld hebben, delen we u mee dat degene die de 19e jaargang, die 1 januari al is ingegaan, nog niet betaald hebben binnenkort een herinneringskaart tegemoet kunnen zien. Het zijn er nog enkele honderden. Als u het alsnog zo spoedig mogelijk overmaakt, bespaart u ons veel moeite. Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720 - 74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Ontmoetingsdag.** We blijven aandacht vragen voor de ontmoetingsdag, die D.V. zaterdag 25 augustus zal worden gehouden in Kampen in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente aan de 2e Ebbingestraat. Sprekers zullen zo de Heere wil en wij leven zijn in de morgensamenkomst de predikanten Blom, Vlietstra en Van Heteren en in de middagsamenkomst de predikanten Hamstra, Bouw en Van Zonneveld. We wekken nogmaals op deze dag vrij te houden of vrij te maken voor onze ontmoetingsdag.

2. **Op 9 augustus a.s. geen nummer van ons blad.** Het is in de vacantielijik moeilijik ons blad te laten verschijinen. Op de drukkerij zijn verschillende mensen met vakantie en we hopen zelf D.V. 20 juli a.s. voor drie weken weer naar onze kinderen in Canada te gaan. Mede met het oog daarop komt ons blad nogal eens met 6 pagina's uit. Onze lezers komen dus niets te kort.

3. **School voor Dundas en Hamilton.** We ontvingen een gifte van f 25,- en een gift van f 100,- voor dit doel. Per giro ontvingen we een bedrag van f 365,- met de toelichting: gift voor Dundas Kollekte jaarvergadering Zangvereniging De Lofstem Barendrecht. Hartelijik dank voor al deze verblijdende giften. We weten dat deze en andere giften bemoedigend zijn voor de schoolvereniging en tot verlichting van de financiële lasten. We konden een bedrag van f 12.500,- overmaken. 4. **Tenslotte.** De administrateur schrijft dat er nog achterstallige abonnementsbetalingen zijn. Dat moest alzo onder ons niet zijn. Wij als medewerkers proberen het blad op tijd te laten verschijinen. Laten al onze lezers dat van hun zijde mogelijk maken door ook op tijd hun abonnementsgeld over te maken. Mogen we er op rekenen?

B.

Uit het land van de Bijbel 23

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

II. Landbouw en veeteelt.

1a. De landbouw (vervolg).

Het zaaien.

Welke produkten werden er zoal verbouwd?

De voornaamste graansoorten waren: tarwe, gerst en spelt. De tarwe was wel een van de meest verbouwde granen. De "spelt" was een meer grove soort tarwe, welke na de gerst geoogst werd. De "gerst" was meer het volksvoedsel, dat bij hongersnood werd gegeten. Werd ook gegeven aan paarden en ezels.

De gehele landsproduktie werd samengevat in de uitdrukking: "Een land van koren en most". Zie II Koningen 18 vs. 32.

We lezen in de gelijkenis van "het onkruid onder de tarwe", dat de landman "goed" zaad in zijn akker strooide.

Men had bij het kiezen van het zaaikoren op verschillende voorschriften te letten. Men mocht geen twee soorten doorenmengen. Ook mocht het zaaizaad niet in aanraking komen met onreine voorwerpen.

In dit laatste voorschrift ligt wel weer een bijzondere les opgesloten.

We weten, dat het "zaad" in de gelijkenis van de zaaier door de Heere vergeleken is met het WOORD GODS!

Dat Woord des Heeren is naar psalm 19 vs. 9 "zuiver". Er staat: "Het gebod des Heeren is zuiver." En in psalm 12 vs. 7 lezen we:

"De redenen des Heeren zijn reine redenen, zilver, gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal."

Allereerst over het voorschrift voor het zaaizaad, dat geen 2 soorten met elkaar vermengd mochten worden. Welnu, zo mag het zuivere Woord Gods niet vermengd worden met "menselijke" meningen en gevoelens, die dan ook als "Goddelijke" inhoud worden aangemerkt. Dus zó, dat niets aan of af mag gedaan worden aan Gods Woord zelf! Dat lezen we zo duidelijk en krachtig in Openbaring 22 vs. 18 en 19:

"Indien iemand tot deze dingen toedoet (de woorden der profetie dezes books), God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn."

En: "En indien iemand afdoet van de woorden des books dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens." O, welk een ernstige bedreiging!

Het komt dus ook hierop neer, dat de "verklaring" van Gods Woord, hde zuiver die ook is, toch nooit als óók "Goddelijk gezag"-dragend mag gehouden worden, maar wel zuiver op Gods Woord moet gegrond zijn!

In de tweede plaats mocht het "zaaizaad" niet in aanraking komen met het onreine. Dit betekent dus, dat het Heilig Woord des Heeren niet gelijkgesteld mag worden of vereenzelvigd met bijv. de "Koran", de Mohammedaanse Bijbel.

Iets anders is echter, dat Gods heilig Woord wel komt tot onreinen, tot zondaren als gans melaatsen, die dan door de levendmakende kracht van de Heilige Geest toegebracht, vernieuwd worden!

Is zó al, gel. lezer(es), het zuivere Woord der waarheid, dat als vernieuwend, reinigend, louterend en helend tot u gekomen is, in u verwezenlijkt door de Heilige Geest, zoals in die 3000 op de Pinksterdag te Jeruzalem?

Hebt ge de dichter van psalm 119 naar vers 84 mogen nazingen:

*"Uw Woord kan mij, ofschoon ik alles miss',
Door Zijne smaak, en hart en zingen
strelen."*

Ja, met de dichter van psalm 45 vers 1 mogen instemmen:

*"Mijn hart vervuld met heilbespiegelingen,
Zal 't schoonste lied van ene Koning zingen;
Terwijl de Geest mijn gladde tonge drijft,
Is z' als de pen van een, die vaardig schrijft."*

Oudtijds was Kanáan een land, dat de rijkste korenoogsten opleverde. Salomo zag zich verplicht tegenover Hiram voor het geleverde hout en geleende arbeidskrachten koren te geven. (Zie I Koningen 5 vs. 11.)

't Was ook voor de armelandbouwer een hard geval, wanneer hij een deel van zijn graan voor zaaikoren moest bestemmen. Want de wintervoorraad was niet altijd groot genoeg voor dat de nieuwe oogst er was. Zou dit niet heenwijzen naar psalm 126 vs. 5: "Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien."

't Was ook ná het zaaien teleurstellend, wanneer spoedig de distels en doornen zich vertoonden, zodat hij aan het wieden ervan moest gaan.

Maar dat was wel een secuur werk, gezien er ook onkruid zich voordeed, dat op "echt" koren geleek. Vandaar was het, dat een "vijandig mens" uit vijandschap tegenover die landbouwer dat onkruid zaaide. Zo lezen we in Mattheüs 13 vs. 28.

't Was dus noodzakelijk, dat het eerst moest wassen tot de oogst van het koren, opdat bij eerder wieden ook de tarwe niet zou uitgetrokken worden, en dus verloren zou gegaan zijn. Dat lezen we in Mattheüs 13:28b tot 30.

Vandaar ook, dat de Heere des huises in zijn gelijkenis beval: "Vergadert eerst dat onkruid en bindt het in busselen, om hetzelfde te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijn schuur."

't Was toen ook een opmerkelijke gewoonte, dat voorbijgangers langs een akker gaande, de vrijheid hadden om "aren" te plukken, het uit de doppen te wrijven en het aten.

Was dat in feite niet als "stelen" aan te merken? Volgens de Mozaïsche wet niet! Want dat lezen we in Deuteronomium 23 vs. 25:

"Wanneer gij zult gaan in uws naasten staande koren, zo zult gij de aren met uw hand afplukken; maar de sikkel zult gij aan uws naasten staande koren niet bewegen."

Zo lezen we ook van de discipelen in Mattheüs 12 vs. 1:

"En in die tijd ging Jezus op een sabbathdag door het gezaaide; en Zijn discipelen hadden honger en begonnen aren te plukken en te eten".

Dat namen de farizeeën zeer kwalijk. Dat was vanzelf zuiver vijandschap.

Maar de Heere wees hen op David, die, toen hem hongerde en zij, die bij hem waren, in het Huis des Heeren ging en de toonbroden gegeten had, wat niet geoorloofd was dan alleen de priesters.

De Heere wilde dus hier dit "eten" zien "uit nood"! Maar ook, om aan de kaak te stellen het farizeïsme, dat de grond van hun godsdienstigheid zocht in de uiterlijke werken der Wetsonderhouding.

Maar we willen nog even terugkomen op het feit, dat het onkruid gelijk op de "tarwe" in het opgroeien.

Wat ligt hier een ernstige les in opgesloten tot "zelfonderzoek". Ach, wat kan het "nabijkomend" werk ten opzichte van het zaligworden vaak aanvankelijk een vorm aannemen, dat zo sterk kan vergelijken op het ware werk des Geestes, het "zaligmakend" werk. Ontroerende voorbeelden zien we hiervan o.m. bij Demas, een mededienstknecht, maar die later de tegenwoordige wereld liefkreeg, zoals we lezen.

Zo kunnen er tweeërlei "bidders" zijn en toch met welk een verschil.

O, wat zal eens de ontnuchtering vreselijk zijn voor hen, die voor God verschijnen en zeggen: "Hebben we niet in Uw straten geleerd" en "in Uw naam duivelen uitgeworpen!" Maar tot wie de Heere zal zeggen: Gaat weg van Mij, Ik heb u nooit gekend!" Nooit gekend, als een arme zondaar aan de Troon Mijner genade!

Daarom zegt de Heere bij monde van de profeet Zefanja, in hoofdstuk 2 vs. 2: "Doorzoekt uzelfen nauw, ja, zeer nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt!"

Maar, tegenover dezulken zal het zulk een eeuwig wonder zijn voor degenen, die zo vaak bestreden worden of het wel alles het "ware", "zaligmakende werk" van de Heilige Geest is, wanneer de Heere tot hen zal zeggen:

"Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërfht het Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld."

En wat zal de Heere eens tot u zeggen, lezer(es), wanneer ge voor Hem moet verschijnen?

Dr.

Ds. v. L.

Vragen rondom het levenseinde

10. Euthanasie en "cijfers"

De manier, waarop sommigen over het gebrek aan "kwaliteit" van het leven spreken - en dáármee een ingreep tot een spoediger levenseinde verdedigen - had de vorige keer onze aandacht. U zult met mij de huiver gevoeld hebben als we er aan denken, hoe dit toegepast kan worden bij demente bejaarden, bij kinderen, die geboren worden met ernstige misvormingen, bij mensen, die

door een ongeluk onherstelbaar verminkt zijn. Vooral de kille zakelijkheid, waarmee deze redenering soms gepresenteerd wordt, moest ons allen wel het meest getroffen hebben.

Nu we dat element van zakelijkheid toch genoemd hebben, denken we als vanzelf aan nóg zakelijker redeneringen, die in onze tijd gehoord worden. Boven dit artikel heb ik gezet: euthanasie en cijfer. De bedoeling is niet om cijfers te geven van het aantal euthanasie-gevallen. Die zal wel niemand kunnen geven. We zullen ons wel voor overdrijving naar beide zijden moeten wachten. Wie meent dat er haast geen arts meer te vertrouwen is overdrijft. Wie denkt dat het wel meevalt, gaat aan hetzelfde euvel mank.

Het gaat om andere cijfers, die in deze tijd een rol spelen in het bepalen van de beoordeling of euthanasie noodzakelijk is. Met opzet zeg ik het hier zo: in de bepaling van de beoordeling of euthanasie noodzakelijk is. Niemand zal, denk ik, openlijk zeggen: op grond van deze cijfers moet er euthanasie worden toegepast.

Welke "cijfers" hier bedoeld worden? Ik mag er hier enkele noemen: die van de toename van het aantal bejaarden, die van de vermeerdering van de gezondheidszorg. Deze twee zijn zeer belangrijk. Ieder zal dit gelijk toestemmen, zoals we het hier nader hopen te gaan zien.

Groeiend percentage bejaarden

We behoeven niet veel te weten van de bevolkingsgroei en van de bevolkingsopbouw, wat de leeftijd betreft, in Nederland of het zal duidelijk zijn dat de laatste jaren het aantal bejaarden - bedoeld is boven de 65 jaar - naar verhouding is toegenomen. Je hoeft daar tegenwoordig niet over in het onzekere te blijven. Er is een centraal bureau voor de statistiek dat dergelijke dingen netjes bijhoudt en daarvan zo nauwkeurig mogelijk verslag geeft. Daarbij worden er regelmatig verwachtingen uitgesproken voor de toekomst.

Het groeiend percentage bejaarden hangt allereerst samen met het dalend geboortecijfer. Gegevens die u gemakkelijk kunt vinden in handboeken voor statistiek vermelden dat het geboortecijfer tussen 1965 en 1974 is teruggelopen van 17,5% tot 12,6%. De jaren van de grootste welvaart hebben dus een aanzienlijke teruggang gebracht in het aantal kinderen, dat geboren werd. De mogelijkheden om kinderen van het nodige te voorzien waren groter geworden maar de grote massa wilde toch liever minder kinderen. In hoeverre of het geboortecijfer de jaren daarna is gedaald weet ik niet. Er schijnt de laatste tijd weer een kleine stijging te zijn. De verwachting evenwel is dat in de komende jaren het aantal geboorten toch nog verder zal afnemen.

Dán kan hier niet worden voorbijgegaan aan de "verlenging" van de levensduur in de laatste tijd. Het zal niet nodig zijn hier veel over te zeggen. Het is een aspect dat we al eerder hebben gezien. Het aantal levensjaren is sinds het eind van de vorige eeuw gemiddeld sterk toegenomen en schijnt nog steeds toe te nemen. Betere omstandigheden voor dit aardse leven en de vooruitgang onder Gods Voorzienigheid van de medische wetenschap hebben middellijk daartoe bijgedragen.

Zo is het percentage bejaarden de laatste tijd steeds toegenomen en zal het naar menselijke verwachting in de komende jaren nog meer toenemen. In cijfers uitgedrukt was dit aantal in 1978 11,1% van de totale bevolking. De verwachting is dat het in 1990 ongeveer 1,5% hoger zal zijn. Ik neem deze gegevens over uit "Een theologisch-ethische studie over enige medische vragen" van dr. W. Den Toom, die ze blijkens de aantekeningen uit het "Statistisch Zakboek" van 1979 heeft. Misschien lijkt een verwachte toename van 1,5% niet zo veel, maar op een bevolking van ruim 14 miljoen is dat toch een aanzienlijk getal.

Vermeerdering van gezondheidszorg

U begrijpt: het gaat hier over het "cijfer" van de gezondheidszorg, die nodig is. Het één hangt hier samen met het andere. Hoe gróter het aantal bejaarden, hoe méér of de zorg wordt, die aan de instandhouding van de gezondheidszorg besteed moet worden. Het is niet moeilijk om die toenemende zorg te laten zien. Ik hoef zelf maar eens terug te zien naar het begin van de jaren, dat ik predikant

ben. Tóen vond je hier en daar een tehuis voor bejaarden en speciale verpleegtehuizen waren een grote zeldzaamheid. Hoe is het nu? In elke plaats met een behoorlijk aantal inwoners zijn er één of méér bejaardentehuizen en wordt of in de plaats zelf of in de onmiddellijke nabijheid een verpleegtehuis gevonden. Met opzet noem ik de bejaardentehuizen erbij. Steeds meer worden dat ook tehuizen, waar je zo maar niet inkomt of het moet zijn, dat het werkelijk thuis niet meer gaat.

In hetzelfde boek, hierboven aangehaald, las ik dat in 1976 al 25% van de verpleegdagen in de "gewone" ziekenhuizen voor de bejaarden gerekend moet worden. Volgens dezelfde bron wordt dan ook nog 30% van de tijd van de huisartsen en ruim 50% van de tijd van de wijkverpleegsters besteed aan dezelfde groep.

U zult er niet verbaasd over zijn dat deze vermeerdering vooral in "geld" vertaald wordt. De onkosten vormen het grootste probleem voor velen. De vermeerdering van de gezondheidszorg betekent nu eenmaal een vermeerdering van de kosten. Daar behoeven we ook niet lang over te praten. Ik weet nog van f 15,- per verpleegdag in het ziekenhuis. Het was overigens toen - in 1953 - al heel wat als je bij de ingang tevoren tien dagen betalen moest: f 150,-, anders mocht je niet binnen! Je kunt het nu wel op zijn minst met 20 vermenigvuldigen. Of het daarom zo zal zijn dat het in het jaar 2000 - als we het beleven! - f 12.500,- per dag zal zijn, weet ik niet en zal wel niemand kunnen voorspellen. Dit fabelachtige getal las ik in de bundel "Op leven en dood". Maar in ieder geval is het zonder meer duidelijk, dat vermeerdering van onkosten een benauwende zaak is.

Men wijst er op, dat het zo zal worden dat de generatie tussen de 20 en 65 de kosten van een steeds groter wordende groep moet betalen. Temeer wordt de moeilijkheid daarvan naar voren gebracht nu de economische toestand er niet beter op geworden is. Wat voor een aantal jaren gemakkelijker ging is nu een groter probleem geworden.

Waarom hierover?

Ik kan het me begrijpen, dat er zijn die zich afvragen: waarom zullen we ons lang bezig houden met dit aspect? Ik heb het er liever ook niet over. Misschien nog wel het meest daarom, omdat "cijfers" vaak meer onze houding bepalen dan wij toe willen geven. Het is heus niet onnodig om daarin ons leven ernstig te onderzoeken.

We kunnen er niet omheen. Hier liggen vragen in incidentele gevallen. Ik noem er maar eens één: er wordt een patiënt binnen gebracht, die naar medisch inzicht met een beademingsapparaat het leven zou kunnen behouden, maar er zijn niet genoeg van zulke apparaten én, die eraan verbonden zijn, zijn in dezelfde conditie . . . U voelt het: als het economisch niet mogelijk is om er méér aan te schaffen, dan is de vraag levensgroot: hoe moet dat?

Vragen liggen er over de hele breedte: wie zal het durven beweren dat we niets te maken hebben met de hoogte van de onkosten, die gemaakt moeten worden in de sector van de gezondheidszorg?

Hoe het wel is

We hebben al gezegd dat er wel niemand openlijk zal zeggen: op grond van deze cijfers moet maar euthanasie worden toegepast. Zo platweg en zonder méér dit zeggen zal zelfs iemand met afschuw vervullen die om God en Zijn gebod niets geeft. We weten het al te goed hoe er eens ambtenaren van vernietigingsbureau's waren, voor wie de mensen zelf cijfertjes waren, waardoor je een streep gaf.

Toch meen ik reden te hebben om hier het signaal op rood te zetten. In het pleiten voor euthanasie nemen deze overwegingen een veel grotere plaats in dan we vaak op het eerste gezicht vermoeden. Wat moeten we bijv. denken van een nieuw maatschappijbeeld, dat opgehangen wordt. We kunnen ervan lezen in de bundel hier al aangehaald: "Op leven en dood". In de nieuwe maatschappij moet het "groeimodel" plaats maken voor het "beperkingsmodel". Tot één van die zaken, die dat "beperkingsmodel" al werkelijkheid heeft gemaakt, behoort de geboortenbeperking, aldus een artikel in deze bundel. In datzelfde artikel wordt tegen het einde ook gesproken over de nood-

zakelijke begrenzing van het medisch handelen. Wat lezen we dan: "In het 'beperkingsmodel' is de dood geen vreemde meer, die tegen elke prijs verstoort of verdreven moet worden, maar het "slotakkoord". Wanneer dat midden in de symphonie valt, is het niet goed. Maar aan het einde hoort het waarachtig thuis. De dood als bedreiging onderweg zal met alle kracht bestreden moeten worden. Maar steeds zal de vraag daarbij centraal staan: wat wordt de kwaliteit van het stuk leven dat we redden? "Ziet u: het "beperkingsmodel", tevoren ook duidelijk bepaald door de cijfers, heeft mede betekenis voor het overwegen van de vraag of iemand moet sterven. Heel cru gezegd maar wordt het zó niet: in een tijd, waarin alles niet kan vanwege de "cijfers", moeten we zorgen voor minder geboorten: "de pil" en kan niet ieder maar zo blijven leven: "euthanasie"?

~~Laten we dus niet denken dat deze overweging zo ver weg is. Kan ieder alle vragen oplossen die er zijn bij de vermeerdering van de kosten? Ik zal de laatste zijn die het zegt, alleen: er valt heel wat te bezuinigen. Mag ik wat dingen noemen? De subsidie voor de voetbalverenigingen, de toelage via het ziekenfondspakket op een abortus, allerlei luxe dingen!~~

Dan zullen we al het mogelijke betrachten om onze naaste, óók de ouderen, te helpen. En hier niet - tegen Gods gebod in - een beginsel uit puren om niet te waken bij het leven van die naaste.

D. Slagboom.

Preken

Ds. van der Ent schreef in zijn kerkblad een artikeltje onder bovenstaande titel. Het luidt als volgt:

Preken

Daar is al heel wat over geschreven. Het is mijn bedoeling niet om een verhandeling te schrijven over "hoe" er gepreikt moet worden, hoe een preek in elkaar zit, hoe lang een preek moet duren, hoe een preek moet worden voorgedragen en ga zo maar door. Dit staat vast, dat preken altijd weer een boeiende zaak is en blijft. Elke week weer moet de dominee het weten en elke week weer wordt het van de dominee min of meer verwacht. Daartegenover staat, dat na elke preek, elke hoorder weer met zijn eigen gedachten huiswaarts keert. Wat er dan al of niet over de preek gezegd wordt, ga ik dan ook niet schrijven. Want dat is even gevarieerd als de mensen gevarieerd zijn. Ik denk dat velen er helemaal niet over praten. Dat is jammer natuurlijk. Men laat het dan voor wat het is. Het staat daarbij te vrezen dat het uitgestrooide zaad geen vrucht draagt.

Ook zijn er (hoevelen? God weet het!) die alleen maar een kritisch geluid laten horen. Men heeft het niet begrepen, het was te moeilijk. Niet zwaar genoeg of veel te zwaar. Niet bevindelijk genoeg, of zegt een ander: Het is allemaal bevindelijk. En ga zo maar door.

Dergelijke opmerkingen zijn over het algemeen niet vruchtbaar voor het geestelijk leven. Integendeel. Te meer daar deze opmerkingen altijd achter de rug van de prediker gebeuren. Men zaait dan in werkelijkheid kwaad zaad, en dat kan geen goede vrucht voortbrengen.

Ik hoop niet dat velen zich hierop aangesproken zullen voelen. En zo ja, leer dan af kwaad te doen en leer goed te doen. Dan kan het nog tot zegen worden en wezen.

Zoek altijd met het "gehoorde" tot u zelf in de keren en niet met het "niet-gehoorde". Wie met het "gehoorde" eerlijk tot zichzelf inkeert, zal niet zonder werk naar huis kunnen gaan. Want wie kan voor het aangezicht van God zeggen, aan alle eisen, die door Hem in Zijn Woord gesteld worden, volmaakt te beantwoorden? De prediker zelf moet voor zichzelf menigmaal zeggen, zoveel te kort te komen in datgene wat hij anderen heeft "moeten" voorhouden, en daarom ook heeft voorgehouden. Ieder zie daarom altijd maar weer toe hoe hij/zij hoort.

God vraagt eenmaal rekenschap van hem, die het woord brengt, maar ook van hen, die het woord beluisteren.

Wat hebben wij er mee gedaan?

Als u dit leest, staan wij al weer zes jaar in het midden van u. Daar is in die jaren veel gebeurd. We leven snel! We hebben in die zes jaar tweemaal de Heid. Cat. rondgeprekt.

De eerste keer vraag voor vraag en de tweede keer Zondag voor Zondag. De Catechismuspreken zijn altijd rijk van inhoud. Er zijn mensen die er graag naar luisteren. Dat is een goede zaak. Wij preken ook graag naar aanleiding van de Heid. Cat. De leer der Godzaligheid komt daar steeds weer in naar voren. De bekende drie stukken kunnen nooit genoeg benadrukt worden. Doch niet alle mensen zijn even gebrand op een catechismusprek. Dat is jammer. Men hoort liever een vrije stof. Dáár wil ik geen verkeerd woord van zeggen. Doch het gevaar is dan aanwezig dat men eenzijdig wordt, of is, in de tekstkeuze. Heel veel wat er in de bijbel staat komt dan nooit aan bod. En dat is ook jammer. Want "alles" wat te voren geschreven is, is tot onze lering tevoren geschreven.

Om nu de mogelijke eenzijdigheid te omzeilen, houden we wel eens vervolgstoffen. Zowel uit het O.T. als uit het N.T.

Die zijn erg leerzaam voor degenen die leren willen. En dat mag toch van een goede kerkganger verwacht worden. Men moet dan natuurlijk wel begrijpen dat als we over Bileam preken, we het niet over Petrus hebben. Ik noem maar een voorbeeld. Doch begrijp goed dat in het ene net zoveel lering zit als in het andere. De ene keer hoor je hoe het moet en de andere keer hoe het niet moet. De ene keer is een preek meer ontdekkend en de andere keer meer vertroostend of hoe je het ook verder maar zoudt willen noemen. We hebben de "gehele" bijbel en die zit van kapt tot kapt vol met geestelijk voedsel. En de hongerige ziel is zelfs alle bitter zoet.

Ook datgene wat minder smakelijk op de tong ligt, kan wel eens heel goed voor het hart zijn. Men moet het dan natuurlijk wel slikken. Want als men het uitspuwt keert het beste tot het verderf van degenen die dat doet, weer. En daar beware God ons allen voor.

We schrijven dit omdat we niet alleen met twee benen door de gemeente gaan en met twee ogen, maar ook met twee oren. We "horen" daarom nog wel eens wat.

En nu zoeken we geen goedkeuring van mensen. Daar beware God ons voor. Zijn gunst is meer waard dan de goedkeuring van alle mensen. En gelukkig dat we de goedkeuring van God nog al eens mogen ervaren. Waarom schrijven we dit dan wel? Antwoord: Omdat we het heil van de gemeente zoeken en dat God van ons allen geprezen zal mogen worden.

Wie dit leest, merke daarop en geven verstandig acht op zichzelf en ook op elkander.

Wat Ds. van der Ent hier schrijft is voor ons allen van belang. We hopen van harte dat de Heere aan de schrijver nog vele jaren kracht en lust mag geven om zijn ambtelijke arbeid voort te zetten en dat hij ook voor Bewaar het Pand nog veel artikelen "Voor de jeugd" mag schrijven en op onze Pand-dagen nog vele malen een pakkend woord mag spreken, voor ouderen en voor jongeren.

B.

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten

Deze bond is zeer actief werkzaam ten behoeve van de jeugdigen die tot deze kerkformatie behoren. Dat blijkt uit wat we telkens in de krant kunnen lezen omtrent bondsdagen enz. Dat blijkt eveneens uit verschillende publikaties van de bond. We hebben er enkele voor ons.

1. Jaarverslag 1983.

Het bestuur van de bond, waarvan Ds. J. Driessen voorzitter is, schreef in het Ten geleide o.a.: Onze jongeren worden op zo ontelbaar veel manieren beïnvloed. Van alle kanten wordt er naar hun gunsten gedongen, vaak vanuit een geestelijke achtergrond die ons met zorg vervult als we zien op wat de mens van zichzelf is. Er komt een vloedgolf van anti-christelijke ideeën op hen af. Laat daarom het gebed voor de jeugd van de kerk vermenigvuldigd worden, opdat zij door de Heere Zelf staande gehouden mogen worden. Laten we anderzijds ook de weg der middelen bewandelen, door ons samen te scharen rondom het Woord van God dat gezegd heeft over heel ons leven. De Heere Zelf stelle zo ons werk tot een rijke zegen, opdat onder ons vervuld mag worden dat in de plaats van de ouderen de jongeren gesteld worden. De doelstelling van de bond is de aangesloten

verenigingen te helpen om zo goed mogelijk te functioneren. Het gaat om goed functionerende verenigingen, waar jongeren toegelust worden voor hun taak in kerk en maatschappij. De doelstelling geeft aan dat het Woord van God in deze toerusting het uitgangspunt is en . . . de koers bepaalt.

De bond heeft ook een taak ten behoeve van jongeren die niet bereikt worden door een plaatselijke groep. Het jeugdblad Daniël, het kampwerk en de kringen voor werkers(sters) in de verzorgende beroepen zijn ook in dit opzicht van belang.

De jeugdbond kenmerkt zich door de centrale plaats van de Bijbel in het werk, het groepswork richt zich op de vorming van jongeren, de verbondenheid met de plaatselijke gemeenten en steunfunctie op landelijk niveau.

Het jaarverslag bevat vele gegevens, waardoor we enig inzicht krijgen in wat er zo al gedaan wordt op verenigingsgebied. Er zijn vier jeugdwerkadviseurs werkzaam die elk hun eigen taak hebben.

In het jaarverslag wordt ook een blik vooruitgeworpen. Daaruit blijkt dat ook de jeugdwerkloosheid de volle aandacht heeft, evenals o.a. de problemen rond de zaterdagavondbesteding en hiermee samenhangend de vraag naar het open jeugdwerk.

Het doet ons goed dat er zoveel voor de jeugd wordt gedaan en we wensen de bond en de jeugd van de Gereformeerde Gemeenten van harte de zegen des Heeren toe over alle arbeid die op deze wijze verricht wordt.

2. Door het geloof

Dit boekje bevat bijbelstudies. Daarin wordt een aantal oud testamentische figuren besproken. Het thema is ontleend aan Hebreëen 11. Het gaat niet in de eerste plaats over de personen, maar over de kracht van het geloof, waaruit zij geleefd hebben en waarin zij ook gestorven zijn.

Het boekje is bestemd voor de zomerkampen. Het bevat 8 studies, namelijk: 1. Een meerdere offerande, 2. En Henoch wandelde met God, 3. Hij verwachtte de stad, 4. Zij achtte God getrouw, 5. Izak zegent zijn zonen, 6. Zou ik zo'n groot kwaad doen?, 7. Zij vreesden het gebod niet, 8. Met lijdzaamheid lopen. Aan het einde van elke studie worden gespreksvragen gesteld.

In het boekje is opgenomen een korte samenvatting van de avondvullingen. In een lezing zal nader ingegaan worden op wat geloven nu eigenlijk is. Het thema dat op de andere avond aan de orde wordt gesteld is: jij en de ander. Deze avond zal meer in gespreksvorm en/of andere zelfwerkzaamheid van de deelnemers worden uitgewerkt. Het is verblijdend dat ook in zomerkampen goede begeleiding is. In 1983 waren er 37 kampen met 1252 deelnemers en 168 stafleden.

3. Aan het werk

Deze brochure is uitgegeven onder redactie van de commissie MIVO +16 en gaat over arbeid, jeugdwerkloosheid en de kerk. De inhoudsopgave vermeldt na een inleiding de volgende artikelen: 1. Arbeid in bijbels licht, 2. Jongeren en werkloosheid, 3. De kerk en werkloosheid, 4. Informatief, 5. Hoe gebruik je dit boekje?, 6. Gespreksvragen en stellingen.

Het gaat om werkschetsen met verwerkingsmogelijkheden ten dienste van het bovenzestienjarigen werk van de Gereformeerde Gemeenten.

Ook onze jongeren kunnen er veel uit leren.

B.

Charnock over het Heilig Avondmaal

We schreven in een vorig nummer over boeken van Stephen Charnock, Dr. in de H. Godgeleerdheid in Londen. We wezen op een paar boekjes over het Heilig Avondmaal. Charnock verdedigt sterk de waarneming van de inzettingen des Heeren. We willen een paar gedeeltes aanhalen.

Charnock schrijft op blz. 46 van het eerste deeltje o.a.:

Waarom zal enig waar gelovige de satan behagen?

De bewegingen tot verandering van degenen die genade kennen, moeten of van God of van Satan komen. Van God kunnen zij niet komen, want Hij is geen vijand van de ordonnantie, die Hijzelf voor hen instelde. Het bestaat niet dat God Zijn eigen instelling zou afkeuren en Zijn eigen uitnodiging zou herroepen, of een gelovige zou afschrikken

en ontmoedigen in het gedenken van Zijn Zoon in de ordonnantie, die tot dat doeleinde is bevolen. De Geest in Zijn bewegingen werkt overeenkomstig het Woord en niet in tegenstrijd hiermede.

De bewegingen tot verandering om het Heilig Avondmaal te vieren moeten dus van de duivel komen, die een vijand is, waarnaar niet geluisterd moet worden. Hij tracht de gelovige van de meest geestelijke plichten af te houden, waardoor hij het grootste voordeel kan behalen. Hij doet onze verdorvenheden ontvlammen, werpt verzoeken in, vervult ons met bezwaren, spoort ons aan tot verzuimen, doet alles uitstellen om ons maar af te houden van hetgeen de versterking van onze ziel is en een verzwakking van zijn koninkrijk. Zwelg daarom dat vergif niet in! Spuw het uit, tenzij gij de duivel wilt behagen en de Verlosser mishagen. Wat zal de duivel triomferen als hij u kan behouden in een doorlopend verzuim van een bekende plicht! Indien het voortdurend waarnemen een middel is om de genade te versterken dan is het verzuimen een middel tot verzwakking, en de duivel verheugt zich in de achteruitgang in de genade, daar dit spoedig gevolgd kan worden door het verhinderen van alle genade. Hij koestert de hoop dat hij dezulken tenslotte uiterst ongevoelig zal kunnen maken.

Nu nog iets uit het tweede deeltje, blz. 42/43: Wij moeten onderzoeken of we hebbelijke genade bezitten of niet. Of daar zijn die verenigende gloeiende genaden, geloof en liefde. Iemand die tot het Avondmaal komt zonder geloof, zegt de goede Mr. Tindall, is gelijk aan een mens, die zijn dorst denkt te lessen door op de kan te zuigen. Zonder geloof is het slechts een stukje brood dat wij ontvangen, het teken van het lichaam van Christus zonder de ziel en de Geest van Christus; en zo hebben wij niet meer voordeel van deze ordonnantie dan de Joden welke Christus kruisigden zouden hebben gehad, als zij Zijn vlees hadden gegeten of het bloed, dat toen van Zijn lichaam afdroop, hadden gedronken; of dan de beesten die dronken uit de steenrots (die Christus afbeelde), evengoed als het leger der Israëlieten (Num. 20 : 11, 1 Cor. 10 : 4), die ook niet meer nut daarvan hadden, dan indien zij gewoon water hadden gedronken. Daar moet een inwendige genade zijn, zowel als een uitwendige verordening om een geestelijke weldaad te ontvangen. Plagen komen voort uit de tempel, Openb. 15 : 8, grote oordelen komen voort uit ordonnantiën die zorgeloos en zondig worden gebruikt. Het Woord is een reuke des doods voor sommigen, zowel als een reuke des levens voor anderen. Daar moet hebbelijke genade zijn; een volkomenheid van genade wordt niet vereist; indien dit zo was, dan zouden slechts de schuldeloze engelen en verheerlijkte heiligen bekwame gasten zijn. De volmaakte ziel is waarlijk niet een vat dat te goed is om de Heere des Levens te ontvangen; maar God vereist alleen van ons een gesteldheid van het hart welke voegzaam is tot het oogmerk van de ordonnantie: een diep gevoel van onze ellende, een levendige smart over onze misdaden, een hartelijke omhelzing van Zijn Zoon, een vast besluit om in vijandschap te zijn met de zonde en in vrede met God. Het moet een ijverig onderzoek zijn, zoals wij metalen beproeven door vuur. We kunnen gemakkelijk bedrogen worden, en hetgeen slechts het gesis van de slang is, en het gefluister van satan, houden voor de echo van de Geest.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 81

Beste jongelui!

„En Delila zeide tot Simson: Tot hiertoe hebt gij met mij gespot en leugen en tot mij gesproken: Verklaar mij toch nu waarmede gij zoudt kunnen gebonden worden. En hij zeide tot haar: Indien gij de zeven haarlokken mijns hoofds vlocht aan een weversboom.

En zij maakte ze vast met een pin, en zeide tot hem: De Filistijnen over u, Simson: Toen waakte hij op uit zijn slaap, en nam weg de pin der gevlochtene haarlokken en de weversboom”.

Richt. 16 : 13, 14.

Toen de Filistijnen afgedropen waren voor de tweede maal en ook Delila zich voor de tweede maal beet genomen zag, is de verhouding wel tijdelijk verkoeld geweest. Zo gaat dat nu eenmaal in het leven. Als je zo bedrogen bent, gelijk Delila dan kun je daar zo maar weer niet overheen stappen. Doch ook hier gold: De tijd slijt! Voor de derde poging ondernomen werd om achter het geheim te komen van de grote kracht van Simson, heeft zij natuurlijk eerst weer ruggespraak gehouden met de filistijnse vorsten. Want het aantrekkelijke geld was nog steeds niet in haar bezit. Dat ik iedere keer weer op het geld de aandacht vestig, is natuurlijk niet voor niets. Want wat toen aantrekkelijk was, dat is het vandaag nog. Wat wordt er allemaal niet voor geld gedaan?

De grootste misdaden hebben niet zelden de begeerte maar geld op de achtergrond. Daar worden moorden voor gepleegd. Ieder die niet naast de tijd leeft, weet dat deze dingen nog dagelijks voorkomen.

Daar Simson voor de Filistijnen een gevreesde figuur bleef, waren de filistijnse vorsten, al hadden zij zich reeds twee maal bedrogen gezien, er toch niet afkerig van om een derde poging te laten ondernemen. Zij zullen daarom niet nagelaten hebben om de vrouw aan te sporen al haar overredingskracht nog maar eens uit te proberen, om Simson zijn geheim te ontfutselen.

Simson van zijn kant, heeft ook de vrouw weer opgezocht. We hebben er al eerder op gewezen, dat hij een hardleers mens was. Hij had al twee maal - figuurlijk gesproken - in het hol van de leeuw verkeernd en nu gaat hij voor de derde maal er weer heen. Ik kan intussen moeilijk de vraag onderdrukken of niemand zichzelf hier beschuldigd gevoelt, als deze regels door hem of haar gelezen worden. Wie durft te zeggen als hij eens of twee maal een zware misstap gedaan heeft, dat hij het voor de derde keer nooit meer deed? Het zou wel zo moeten. Doch als je weet dat de "driften veel zijn en het hart onrein" dan wacht je jezelf wel om Simson of wie dan ook uit de hoogte te bekijken. Ik heb het voor mijzelf nog nooit verder kunnen brengen dan te zeggen: Alles wat ik niet heb gedaan, daar ben ik voor bewaard gebleven.

Want een mens is van nature toch tot alle boosheid geduriglijk geneigd? Een biddend leven is ten deze het meest veilige leven. En dan moet het niet alleen een vormelijk bidden zijn, want dat kan nog heel goed met een zondig leven samengaan. Het lijkt dan voor de buitenwacht allemaal keurig in orde, terwijl in het hart de ongerechtigheid gekoesterd wordt. Wees ten deze eerlijk tegenover jezelf en ook tegenover God. Want Hij doorgrondt en kent ons.

Toen Simson in het huis aan de beek Sorek weer thuis was geraakt, is het gescharrel weer begonnen. Zij kwam, heel voorzichtig, heel listig, na allerhande liefelijke woorden, weer op het oude onderwerp terug. Want het was toch maar zo, dat Simson nog steeds haar zijn geheim niet had prijsgegeven. Hij had met haar gespot. Je zoudt het ook zo kunnen zeggen: Hij had haar voor de gek gehouden.

Hij had leugens tegen haar verteld. En dat doe je toch niet als je van iemand houdt. Het mag trouwens onder geen enkele omstandigheid. Liegen is altijd zonde tegen het negende gebod. Simson vermeerdeerde op alle mogelijke wijze schuld met schuld. Hem moest heel veel vergeven worden. Gelukkig dat hem dit ook allemaal vergeven is, door God Die gaarne vergeeft. Weten jullie daar ook van? Want ik geloof niet dat er één van mijn lezers is, die zal durven zeggen ten opzichte van het negende gebod onschuldig te staan. Zeker niet wanneer hij daar de verklaring van de Heid. Cat. op na leest. We hebben toch tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en niet één daarvan gehouden. Daar is er maar Eén geweest die nooit gelogen heeft, en toch als de grootste zondaar veroordeeld is, opdat de grootste zondaar in het gerichte Gods zou kunnen worden vrijgesproken en een recht zou kunnen verkrijgen op het eeuwige leven.

Simson die wel voornemens zal zijn geweest om ook nu zijn geheim niet prijs te geven, begeeft zich toch wel op gevaarlijk ijs. En dan begrijpen jullie wel wat ik bedoel. Want hij gaat nu spreken over zijn zeven haarlokken, die het bewijs, het teken waren van zijn

nazireerschap. Het getal zeven is een heilig getal. Het wijst op zijn roeping om heilig voor God te leven. En dat geldt niet alleen voor hem, doch dat geldt voor alle mensen. Zegt de Heere niet: Zijt heilig, want Ik ben heilig(?) Als alles nauw gezocht wordt, komt overal schuld achter vandaan. Het zal in het eind alleen genade zijn, waardoor men zal kunnen binnengaan.

Hij zegt tegen Delila, dat als zijn zeven haarlokken aan een weversboom gevlochten zouden worden, dan zou hij zwak wezen als een ander mens. Dan zou zijn kracht van hem wijken. Een weversboom is een weef-toestel dat men toen ter tijd gebruikte om klederen te weven. Daar waren rechte draden opgespannen, verticaal. Die draden noemde men de schering. En men trok er dan horizontaal de draden doorheen en dat noemde men dan de inslag. Die horizontale draden werden dan op elkander geklopt met dat apparaat, dat in onze tekst de "pin" genoemd wordt. Daardoor ontstond een vast kleed.

Na de mededeling door Simson, heeft die vrouw vast met bewondering naar die zeven lokken van Simson gekeken. Het gaf hem een indrukwekkend voorkomen. Doch hoe moest ze dat aanleggen? Want om die zeven haarlokken in de schering te weven, moesten zij minstens worden losgemaakt en uitgekamd. Dan zou ze de haren in het weefsel kunnen verwerken. Om dit zo argeloos mogelijk te doen heeft zij Simson in slaap gemaakt. Hoe dat gebeurd is, staat ons niet beschreven. Doch dat het gebeurd is, is wel duidelijk. Want er staat in vs. 14 dat hij uit zijn slaap ontwaakte. En dat kan nooit als je niet eerst geslapen hebt. Hier kunnen natuurlijk allerhande vragen gesteld worden. Heeft zij hem verdovende middelen gegeven? De mogelijkheid is niet uitgesloten. Heeft zij hem onder hypnose gebracht? Ik weet het niet. Ik weet wel dat er op dit terrein meer mogelijk is dan de doorsnee lezer zal vermoeden. Is zij met hem naar bed gegaan? Ook dat is mogelijk. Verder wil ik al die vragen maar vragen laten, en alleen dit er uit opmerken dat de zonde vele wegen heeft waarlangs ze bedreven kunnen worden. Er is maar één Weg om in de hemel te komen.

Dat is de Heere Jezus Christus, Die van Zichzelf heeft gezegd: Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven; en niemand komt tot de Vader dan door Mij. Daartegenover staan heel veel wegen die in het eeuwige verderf de wandelaar doen belanden. En daarom mag elke reiziger naar de eeuwigheid steeds wel vragen:

*HEER' ai, maak mij Uwe wegen
Door Uw woord en Geest bekend.
Leer mij hoe die zijn gelegen.
En waarheen G' Uw treden wendt.
Leid mij in Uw waarheid, leer
IJv'rig mij Uw wet betrachten.
Want Gij zijt mijn heil, o HEER'
'k Blijf U al de dag verwachten.*

Wie veel vraagt op de levensweg, zal niet gauw verdwalen. Daarom, jongens en meisjes, maar veel vragen. Het kost niets. Je kunt er niets bij verliezen. Je kunt er wel alles bij winnen. Is het niet de moeite waard om het te doen, als het eeuwige heil van je onsterfelijke ziel er mee gemoeid is?

Toen Simson in een diepe slaap verzonken lag, hoe dit dan ook gegaan is, heeft die vrouw haar verraderswerk verricht. Ik kan het niet anders noemen. Zij speelde de lieve vriendin, terwijl zij een hater was en bleef van God en Zijn volk. Ik zie haar bezig in mijn gedachten. Een duivelse glimlach speelt om haar lippen. Terwijl zij de haren keurig in het weefsel brengt en het met de pin aanklopt zodat ze goed vast komen te zitten, haalt Simson diep adem. Hij slaapt nog vast. En Delila stelt dat met genoegen vast. Want het is een heel werk, om nu toch niet voor de derde keer zich bedrogen te zien. Eindelijk is zij klaar. Het haar van Simson is stevig met het weefsel verbonden. Hij zal het er nooit uit kunnen trekken, of hij zou zijn haren uit zijn hoofd moeten trekken. En dat kan in haar gedachten niet opkomen. De Filistijnen hebben inmiddels weer hun plaats in een van de kamers van Delila ingenomen. Zij houden nauwkeurig de zaak in de gaten. Hoe zal het nu aflopen? Dat hopen we de volgende keer te zien.

Jullie aller vriend,

Dr. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Bijbels puzzelboek voor het gezin
door G.W. van Leeuwen - van Haaften,
uitgave van den Hertog b.v. - Houten

Er zijn vier deeltjes met puzzels verschenen, namelijk over: 1. Abram-Izak-Jakob-Jozef, 2. Richteren-Koningen-Profeten, 3. Psalmen-Spreuken-Prediker-Hooglied en 4. Mattheüs-Markus-Lukas-Johannes. Er moeten nog vier deeltjes komen.

Puzzels zijn tegenwoordig in, zoals wel blijkt uit deze en andere boekjes die in de laatste tijd verschenen zijn. Het is een heel werk geweest om ze samen te stellen. Het zal ook een heel werk zijn om ze op te lossen. Daar gaat het ook om. Het is een bezigheid, die geduld vraagt en de bijbelkennis stellig ten goede komt. We hebben de boekjes doorgezien en geconstateerd dat er een grote verscheidenheid aan puzzels is.

De boekjes kosten f 2,75 per stuk.

De samensteller van de puzzels heeft ook een bijbels handboekje met namen en feiten verzorgd onder de titel: **Het gulden boekje**. Het bevat heel veel gegevens: de bijbelboeken, de zes scheppingsdagen enz. Het viel op dat de brief aan de Hebreëen (in de puzzels als Hebreëen geschreven) aan Paulus wordt toegeschreven. Op blz. 11 worden verschillende jaartallen genoemd, te beginnen met ±2000 v. Chr. Abraham, 1250 v. Chr. uittocht van het volk Israël uit Egypte, 1100 v. Chr. de Richtertijd en 1000 v. Chr. David. Zijn al die jaartallen wel juist? We willen met deze opmerking volstaan. Het is wel goed om bij een volgende druk alle gegevens nog eens te controleren.

Het is een leerzaam boekje. Het kost f 3,-. Wanneer men de 4 puzzelboekjes - die samen f 11,- kosten - gelijk bestelt krijgt men Het gulden boekje er gratis bij. Dat aanbod blijft gelden tot augustus a.s. Dus men wachte niet met bestellen.

B.

Sprekend verleden

Dat is de titel van een nieuw blaadje van 16 bladzijden, de omslag inbegrepen. De bedoeling is dat het viermaal per jaar verschijnt. De abonnementsprijs is f 7,50 voor vier nrs. Losse nummers kosten f 2,25. Het adres is Scholexter 18, 3245 TG Sommelsdijk. Het doel is gereformeerde predikers van vroeger meer bekendheid te geven bij een breed kerkelijk publiek. Elk nummer zal een themanummer zijn over één of enkele personen.

Dit nummer vertelt iets over Willem Teellinck en zijn zonen. Het bevat enkele fragmenten uit hun werken. Bijna 4 pagina's worden ingenomen door advertenties van boekhandelaren e.a. Een puzzel neemt bijna 2 bladzijden in beslag.

We vragen ons af of dit blad er in zal gaan. Daarvoor biedt het o.i. te weinig. Van Willem Teellinck is toch wel meer te zeggen dan wat we in dit blaadje vinden. We willen aannemen dat de uitgever dit wel gevoelt. De informatie die van oude schrijvers gegeven wordt zal wat indringender moeten zijn om werkelijk in een behoefte te voorzien. Dit is een voorlopig oordeel. Mogelijk dat bij kennisneming van volgende nummers een positiever geluid kan worden gegeven.

B.

Brochures van de Willem de Zwijgerstichting

1. **Marnix en zijn tijd** door Dr. L. Strengholt

Dit boekje brengt ons dicht bij deze dienaar van Willem van Oranje. Zijn eigenlijke naam was Philips van Marnix. Hij werd in 1540 te Brussel geboren. Van zijn jeugd weten we niets. Hij heeft een veel bewogen leven gehad. Dr. Strengholt vertelt ons in kort bestek veel over de betekenis, die van Marnix ook voor ons land heeft gehad. We noemen de verschillende hoofdstukken: 1. De wereld gaat open (1540-1555), 2. De weg naar het licht (1555-1562), 3. De storm breekt los (1562-1568), 4. In naam van Oranje (1568-1573), 5. Een goed instrument (1574-1584) en 6. 'De rust is elders' (1584-1598).

De brochure telt 48 pagina's.

2. **Anthony Brummelkamp** door Dr. W. van 't Spijker.

De naam van Brummelkamp leeft onder ons voort als een van de vaders van de Afscheiding in 1834 en als een van de docenten van de theologische school te Kampen, die in 1854 werd opgericht. In dit boekje van 56 pagina's lezen we een en ander over hem. We worden verplaatst naar de vorige eeuw en krijgen een indruk van allerlei verwickelingen en verdeeldheden enz. Prof. Van 't Spijker geeft eerst een korte verantwoording, waarin hij o.a. schrijft: Dit kleine boekje biedt geen nieuws. Het brengt slechts bijeen wat zou kunnen helpen om in onze tijd het beeld voor de geest te roepen van een man die mogelijkheden zag en zocht voor het evangelie. Zulk een beeld zou ons kunnen helpen om vandaag, honderdvijftig jaar na 1834, ons met velen die behoren tot de Gereformeerde Gezindte, te laten inspireren door Brummelkamp: allen die waarlijk gereformeerd willen zijn bijéén, vanwege het éne Woord.

Dan volgen: 1. Inleiding, 2. Brummelkamp en de Afscheiding, 3. Brummelkamp op de eerste synoden van de Afgescheiden Kerk, 4. Brummelkamp en de Gelderse richting, 5. Brummelkamp en het Réveil, 6. Brummelkamp en Kohlbrugge, 7. Brummelkamp en de 'landverhuizing' en 8. Brummelkamp en de opleiding. Zijn betekenis.

Beide boekjes bieden veel goeds. De prijs is f 8,50 per stuk. Ze zijn te bestellen bij de Willem de Zwijgerstichting, postbus 642, Apeldoorn, postgiro 352347. Vaste donateurs ontvangen de twee jaarlijks uitkomende brochures voor de minimum-bijdrage van f 10,- per jaar.

De arbeid van de stichting heeft ten doel verdieping en versterking der reformatische beginselen in ons volksleven, alsmede de verlevendiging van het historisch besef en verdediging van het protestants-nationaal karakter van ons volk, gelijk dit onder invloed van de Hervorming en onder leiding van Oranje zijn stempel ontving.

B.

Een wandel met God 4.

**Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel**

Voor 't eerst te Reitsum (2)

Er kwam daarbij een buiten-kerkelijke arbeid, die zijn hart vroeg en niet weinig tijd en kracht in beslag nam. In eigen gemeente waren kerkelijke scholen met ouderwetse, min of meer orthodoxe onderwijzers. Doch onder de Friese „meesters” in heel de omtrek vond het ongeloof zijn profeten. Ploos zag, hoe de openbare school het volk ontkerstende. En hij vloog ten strijde als een oude ridder met niets ontziende moed.

Overal hield hij schoolredenen — waarbij 't gemis aan diepte dubbel vergoed werd door gloed en bezieling — om de stichting van Christelijke scholen te eisen. Hij verklaarde, niet recht op zijn dreef te zijn als hij niet 3 of 4 maal in de week hier en daar moest preken of spreken. Soms profeteerde hij. Te Holwerd b.v. (het moderne Holwerd) riep hij in 1864, toen nog niemand de moed had aan schoolstichting te denken, uit: „binnen een jaar zal hier een christelijke school komen!” en het ondenkbare geschiedde. Die school van Holwerd is een monument voor Ploos. Voor alle schoolbesturen was hij sinds de raadsman en geen opoffering voor het Christelijk onderwijs was hem ooit te groot. Heel de onderwijzerswereld raakte echter in beweging. Het Friese liberalisme stootte op en in allerlei weekblaadjes werden volle fiolen van smaad uitgegoten over deze drijver. Doch Ploos van Amstel was er de man niet naar om zich te laten afschrikken en wat hij tijdens zijn bediening te Reitsum begonnen was, zette hij te Anjum, — wellicht iets minder in de Boanergestoep — door.

Met name voor Leeuwarden was deze arbeid ten zegen. Ploos, schier zodra hij in Friesland was, met de Leeuwarder vrienden in kennis geraakt, wist hun het vuur zo na aan de schenen te leggen, dat ze niet durfden nalaten, hoe klein ook de krachten waren,

een schoolstichting te wagen, en op 5 september 1866 smaakte de ijveraar de voldoening op het zaaltje in het tegenwoordig Militairen Tehuis in de Grote Kerkstraat de openingsrede te houden (uit Pred. 12 : 13) en de nieuwe meester, de heer W.C. van Munster, sinds zijn warme, trouwe vriend, tot zijn heerlijke arbeid in te leiden. „Deze rede”, zo schrijft me een ooggetuige, „van de reeds vergrijsde, ijverige man, maakte een overweldigende indruk, omdat het toen alles nog zo nieuw was”.

Een episode uit deze zelfde tijd van strijd deelde in zijn woord: Ter gedachtenis aan Ds. Ploos van Amstel, Ds. Littooy mede, schrijvende in de Zuiderkerkbode van 17 aug. '95: „Korte tijd, nadat wij in de bediening des Woords waren gekomen, hadden wij het voorrecht een christelijke school te mogen openen op het Bildt te Sint Anna! Op het Bildt een Christelijke school, daar werd destijds met vreugde over geschreven in verschillende couranten en in Friesland kwamen de vrienden en vriendinnen van Oost en West, van Noord en Zuid de feestelijke opening bijwonen. De president-kerkvoogd Arie Lont had de Hervormde kerk beschikbaar gesteld. Ook Ploos van Amstel zou hierin optreden. In de vroege morgen was hij reeds komen rijden van Reitsum naar Sint Anna Parochie. Uit vrees voor rustverstoring bleef de grote kerk ongebruikt en Ploos van Amstel sprak in de z.g. afgescheiden kerk. Doch dat had hij op ons verzoek ook reeds vroeger gedaan. Om de school te verkrijgen sprak ZEW. in die kerk enige maanden te voren een rede uit, die hij daarenboven ons afstond en die bij de firma de Hoogh in Amsterdam het licht zag en een aardig voordeeltje aan de school opleverde... Ook te St. Jacobi spraken wij meer dan eenmaal op een grote bovenzaal van een herberg. Beiden zagen en ondervonden wij daar de bittere vijandschap tegen het evangelie des kruises. Er werden daar personen gehuurd en half dronken gemaakt, die als wij daar spraken, op satanische wijze de rust trachtten te verstoren”.

Een uit velen. Zo wist Ploos van Amstel zich als te verveelvuldigen en werd hij in de Hervormde kringen, doch in gerede samenwerking met de Christelijke gereformeerden de man voor Friesland.

In Reitsum begon ook een der grootste bezoeken in het leven van Ds. Ploos van Amstel, de hem altoos schuddende en vaak schokkende stroom van — beroepen. Dit oordeel Gods over onze ongehoorzaamheid in het kerkelijk leven onder de Synodale hiërarchie bracht veel jammer en verdriet over het teergevoelig en zeer conscientieus gemoed van deze veelbegeerde leraar.

In de eigenhandige aantekeningen in de huisbijbel lezen we: „Op 3 mei 1865 beroepen naar Zelhem; voor welk beroep hij na veel gebed eb strijd bedankt heeft, omdat hij in Friesland nog veel had te voltooien”. Nu, dit laatste was goed gezien!

En dan gaat het door: 17 aug. beroepen te Losdorp, 22 aug. te Oostermere en Eestrum, 5 okt. 1865 te Anjum. En van dit laatste lezen we: „Na hevige strijd deze beroeping aangenomen op 25 oktober, op de geweldige aandrang des gemoeds tot dit besluit gekomen, waarop de Heere veel ruimte en voorspoed heeft geschonken”.

Uit het eerste Reitsummer leven zijn nog een paar zaken merkwaardig. In de Reitsummer pastorie werden geboren op 29 aug. 1864 Carel Willem Emile en op 13 aug. 1865 Johanna Elisabeth.

In het dorp woonden enkele modernen. Eens in deze kring te gast genoot en hoogst vriendelijk ontvangen, wekte deze goedheid bij de leraar zieleleed om hen nadrukkelijk te waarschuwen voor hun verderf. Nu echter week de gulheid voor bittere vijandschap, die zich ook jaren later nog openbaarde.

Overigens genoot de alom gevierde prediker en strijder in zijn gemeente grote waardering en naar de volksaard kalme, doch hartelijke en trouwe liefde. Vooral werd aan de leraars ziel met innige liefdebanden verbonden de ziel van een zijn „lidmaten”, de latere ouderling Pieter Reitsma. Deze Reitsma was een echte stoere Fries — goed gereformeerd „theoloog” op beslist objectief standpunt — een beslist man in alles. Spaarzaam in woorden, een man van ja, ja en — misschien vaker nog — nee en dan was het nee. Hij was regeerouderling. Van het beweeglijke, tedere, soms schier vrouwelijke, alsmede van het aanvankelijk een

weinig Veluws-onderwerpelijke, dat de herder kenmerkte, had deze opziener net het tegenovergestelde. Zo vulden ze elkaar aan. Soms ook botsten ze, doch dat kon de oprechte overeenstemming in overtuiging en doel, mitsgaders de mannelijke liefde wel verdragen. Vooral tijdens de vacatures was deze Reitsma de steunpilaar der orthodoxie. Wij zullen opnieuw van hem horen. Op 14 januari 1866 hield Ds. Ploos zijn afscheid, nadat hij nog voor 't laatst geprekeet

had over Rom. 9 : 16: „Zo is het dan niet desgenen, die wil noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods!” In de loop van de volgende week kwamen de Anjumer de huishouding halen. 't Laatste meubelstuk, dat ingepakt en weggedragen werd, was het huisorgel, doch eerst hadden in psalmgezang en gebed allen zich verenigd. Zo was het eerste afscheid aan Reitsum, dat echter in des Heeren raad zwanger was van een: tot wederziens!

Een bruikbaar idee voor een familie-bijeenkomst of herdenkingsdag: met z'n allen een rit over de prachtige Veluwe en een door vakmensen verzorgd diner of koffietafel in 'IRENE': gezellig, stijlvol, betaalbaar en... in eigen kring!

HOTEL - REST.
'IRENE'
Fam. Bostelaar
ELSPREET
tel. 05779 - 1236

Wel eens op
TEXEL
geweest?
Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en... rust.
U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van
volledig pension voor
groot en klein.
Prijzen v.a. f 270,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

1958 - 25 Jaar - 1983

Woninginrichting en stoffering

Meubelen en
vloerbedekking
Gordijnen -
zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij
bij U aan huis met onze
stalen collecties.

Bel ons eens voor een
afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenord 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

NERVEUZE KLACHTEN?

Onze plantaardige
zenuwtabletjes maken
niet loom of slaperig.
Werken rustgevend en
kalmerend.
Versterken het
zenuwgestel.
Kuur voor een maand
f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

PLAATS UW
ADVERTENTIES
IN
BEWAAR HET PAND

EEN GOEDE RAAD IS NIET DUUR, BOEKHANDEL KOOL VOOR UW LEKTUUR.

NIEUW

OVERDENKINGEN RONDOM EEN WEGGELOPEN SLAAF

naar de brief van Paulus aan Filémon door Ds. H.C. van der Ent, met een voorwoord van Ds. G. Blom. Gebonden.

INTEKEN VOORDEEL-PRIJS **f 34,95**
NA 30-6-1984 f 39,95

'NU BESTELLEN' BETEKENT VIJF GULDEN VOORDEEL TELLEN'

CHRISTUS STERVENDE EN ZONDAARS TOT ZICH TREKKENDE

door Sam Rutherford.

Over lijden, sterven en opstanding, 2 delen, gebonden in pracht banden met goudopdruk, duidelijke letter, 860 bladzijden f 89.75.

UW VOORDEEL f 40,-

Uit de recensies:

"Rutherford is sterk in een geestelijk, opbouwend Christus-getuigenis maar schuwt de polemiek niet. Scherp richt hij zich tegen vertegenwoordigers van een dwaalleer, die tegenwoordig ook telkens weer de kop opsteekt. Van harte aanbevolen.

DRS. A. VERGUNST, SAAMBINDER

Laat de nalatenschap van Rutherford niet onaan-
geroerd, doch neem en lees.

DS. MOERKERKEN, KERKBODE,
HOEKSEWAARD.

UIT HET OVERJORDAANSE door Ds. W.C. Lamain.

Gebonden in een pracht band met goudopdruk in kleurvlak, ruim 325 pagina's, duidelijke letter.

VOOR SLECHTS **f 37,50**

NOORDENWIND EN ZUIDENWIND door Ds. C. Smits

Herdenkingspredikatie t.g.v. zijn vijftigjarige ambtsbediening en een tiental predikaties o.a. advent, Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaartsdag en Pinksteren. Totaal 240 bladzijden.

PRIJS SLECHTS **f 34,95**

DE STRIJD GESTREDEN

Derde druk.

Levensbeschrijving van Ds. G. v.d. Breevaart, met volledig verslag van zijn begrafenis en gehouden toespraken.

Laatst gehouden predikatie, toespraak en een geschreven afscheidsbrief aan de gemeente.

Gebonden in een pracht band met goudopdruk in kleurvlak met foto.

f 27,90

BIJ VOLDOENDE INTEKENING ZAL D.V. VERSCHIJNEN:

DE LEER DER ZALIGHEID

Verklaring van de Catechismus in 2 delen door Ds. G. v.d. Breevaart. Nadere gegevens volgen t.z.t.

Van Zondag 1 zal een proefpredikatie verschijnen.

KORTOM: BOEKHANDEL KOOL VOOR AL UW BOEKEN. OOK ALLE ELDERS AANGEKONDIGDE BOEKEN WORDEN TEGEN DE GELDENDE VOORDEEL INTEKEN-PRIJS UIT VOORRAAD OF DIRECT NA VERSCHIJNEN GELEVERD.

Uitgeverij-boekhandel-antiquariaat KOOL B.V. VEENENDAAL

Stationssingel 50, Postbus 177
Postcode 3900 AD Veenendaal
Telefoon 08385 - 13978
Giro 280.572
Rabob. Vnd. rek. 36.51.10.191
Leverbaar via boekhandel

Zetfouten en prijswijzigingen
voorbehouden

